

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. III. Corollarium præcedentis doctrinæ,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

cendi modos eos abire compellat. Sed his brevitate causâ prætermittis, respondeo distinguendo Majorem. Principium meriti intrinsecum, & se habens per modum causæ formalis, concedo Majorem. Principium meriti purè extrinsecum, & se habens per modum causæ efficientis moralis, aut finalis, nego Majorem. Similiter distinguo Minorem: Incarnatio seu Christus fuit principium meriti SS. Patrum, intrinsecum & formale, nego Minorem. Purè extrinsecum, & se habens per modum causæ efficientis moralis, aut per modum causæ finalis, concedo Minorem, & nego Consequentiam. Licet ergo Christus non potuerit sibi mereri, etiam de congruo, unionem hypostaticam, quia talis unio non est principium purè extrinsecum & effectivum meritorum Christi, sed etiam intrinsecum & formale, cum sit forma à quo valor meritorius operum Christi desumitur: & quamvis etiam prima gratia justificans non possit cadere sub merito, etiam de congruo, operum præcedentium aut subsequentium; quia hæc est forma meriti constitutiva, & ad illud per modum causæ purè efficientis non comparatur: Incarnatio tamen potuit cadere sub merito antiquorum Patrum, quia Christus non fuit principium seu causa intrinseca & formalis talis meriti, sed extrinseca duntaxat; illud enim solùm causavit ad modum causæ efficientis moralis, ut plures existimant; vel ut alij docent, per modum causæ duntaxat finalis, juxta illud ad Roman. 10. *Finis legis Christus ad justitiam omni credenti.*

112. Dices, Inter principium meriti & præmium non potest esse mutua causalitas in eodem genere causæ: At si SS. Patres meruissent Incarnationem de congruo, fuisset inter ea mutua causalitas in eodem genere causæ efficientis moralis; Incarnatio enim, seu Christus, fuit (ut diximus) juxta plurium Thomistarum sententiam, causa efficiens moralis gratiæ antiquorum Patrum; & similiter antiqui Patres fuissent causa efficiens moralis Incarnationis, si illam de congruo meruissent: Ergo &c.

113. Sed negatur sequela Minoris, ad cujus probationem dicendum est, hoc inter meritum de congruo, & meritum de condigno, reperiri discrimen; quòd meritum de congruo, cum nullum inducat debitum justitiæ, non est causa efficiens moralis ejus cujus est meritum, sed potius dispositiva & materialis: meritum verò de condigno, cum debitum justitiæ inducat, rationem causæ efficientis moralis habet: unde si SS. Patres de condigno meruissent Incarnationem, fuisset inter ea mutua causalitas in eodem genere causæ efficientis moralis; ex eo verò quod meruerint eam de congruo, solùm sequitur mutua causalitas in diverso genere causæ: Incarnatio enim, seu Christus, qui in genere causæ efficientis moralis fuit principium meriti Sanctorum Patrum, in genere causæ materialis, seu dispositivæ, ab illis dependet, quia illi ipsi & instantibus precibus ac ferventissimis desiderijs, ad recipiendum Christum, & obtinendum Incarnationis mysterium se disposuerunt: quæ dispositiones habuerunt rationem meriti de congruo, ut conclusione secundâ declaravimus.

114. Dices rursus: Si Patres antiqui meruissent de congruo Incarnationem, sibi etiam de congruo meruissent primam gratiam: Sed hoc communiter rejicitur ab omnibus melioris notæ Theologis: Ergo &c. Sequela probatur: Qui meretur cau-

A sam meretur effectum ex ea consecutum: Sed prima gratia sanctorum Veteris Testamenti fuit effectus Incarnationis: Ergo si illi meruerint de congruo Incarnationem, sibi etiam de congruo meruerunt primam gratiam.

Respondeo negando sequelam Majoris, ad cujus probationem dicendum, quod quamvis qui meretur causam, mereatur etiam effectum, naturaliter & per se ex illa secutum; si tamen effectus non sequatur naturaliter, sed liberè ex tali causa, non est necessè illum qui meretur causam, etiam de congruo mereri effectum. Nam si v. g. aliquis mereretur Paulo primam gratiam de congruo, qui postea mediante hujusmodi gratiâ mereretur Petro conversionem, non propterea diceretur mereri Petri conversionem.

B Addo quod antiqui Patres potuerunt quidem mereri de congruo Incarnationem, quia jam præsupponebantur habere gratiam, non tamen potuerunt mereri primam gratiam, etiam de congruo, quia ante illam non erant amici Dei, nec consequenter poterant ab eo aliquid de congruo promereri, cum tale meritum fundetur in legibus amicitiae, & necessariò præsupponat gratiam in merente.

§. III.

Corollarium præcedentis doctrina.

C EX dictis inferes, B. Virginem, nec meruisse, nec potuisse mereri de condigno, ut esset Mater Dei, benè tamen de congruo.

Prima pars hujus corollarij patet ex supra dictis: In primis enim cum maternitas B. Virginis, utpote ad Christum Deum & hominem terminata, Incarnationem involvat, quæ dicta sunt de Incarnatione, de maternitate B. Virginis intelligenda sunt: At supra ostendimus, nec SS. Patres, nec B. Virginem, nec ullam puram creaturam, meruisse de condigno, nec mereri potuisse Incarnationem: Ergo B. Virgo, nec meruit de condigno, nec mereri potuit Dei maternitatem.

Deinde, Maternitas B. Virginis est bonum aliquo modo infinitum, pertinens ad ordinem superiore gratiæ & gloriæ; nimirum ad ordinem hypostaticum: Unde B. Virgini propter maternitatem Dei, debetur excellentior cultus, quam cuilibet alteri Sancto, propter excellentiam gratiæ, ut notavit D. Thomas 2. 2. quæst. 103. art. 4. ad 2. Ergo merita B. Virginis, cum essent solùm ordinis gratiæ, erant improporcionata respectu talis præmij, subindeque illud de condigno mereri non poterant.

Addo quod, merita B. Virginis procedebant ex gratia adoptionis, quæ ut sic solùm respicit & inclinatur ad acquirendam beatitudinem, non autem ad promerenda ea quæ sunt ordinis hypostatici, ad quem pertinet maternitas B. Virginis, cum sit circumstantia intrinseca Incarnationis.

Dices primò: Qui meretur de condigno dispositionem ad aliquam formam, videtur etiam mereri ipsam formam: Sed B. Virgo de condigno promeruit illum sanctitatis gradum quò ultimò fuit disposita ad maternitatem Dei, ut docet D. Thomas hic art. 11. ad 3. Ergo pariter meruit de condigno suam maternitatem.

Respondeo primò, negando Majorem, quia contingere potest ut dispositio ad aliquam dignitatem non excedat proportionem virtutis merentis, benè tamen ipsa dignitas: sicut si v. g. ad hoc ut aliquis fieret Rex, requireretur quod haberet

artem bellandi, posset ex seipso eam acquirere, quamvis ex seipso dignitatem regiam acquirere non valeret. Sic ergo, quia decebat eam quæ assumenda erat in Matrem Dei, esse purissimam, & sanctissimam, potuit B. Virgo hanc suis meritis condignis acquirere sanctitatis præstantiam, quia vires ejus, ut per gratiam elevatas, non excedebat; non potuit tamen acquirere, seu de condigno promereri, divinæ maternitatis titulum.

Secundo responderi potest, majorem esse veram de dispositione quæ habet necessariam connexionem cum forma recipienda, non verò de illa quæ habet solum connexionem quandam moralem cum forma, & quæ decentiam quandam & congruitatem solum importat. Ille verò sanctitatis & puritatis gradus, quem B. Virgo habuit, dum Filium Dei concepit, non fuit dispositio physica & ex natura rei connexa cum ejus maternitate, sed duntaxat moralis & congrua; quia nimirum, ex suppositione quod Deus decrevisset homo fieri ex muliere, ex nulla tam congruè, quam ex B. Virgine, potuisset carnem assumere, ob eximiam sanctitatem & puritatem quæ enitebat. Quo pacto posset quispiam, tamen non mereatur Regis adventum in urbem aliquam, dici tamen promereri, ut Rex si eò venturus est, divertat ad ipsum, eò quod nullus sit tali hospite aptior, vel etiam æquè idoneus ad excipiendum Regem, neque congruentius alibi sit habiturus hospitium.

Dices secundo, Augmentum gratiæ est quid majus, quam maternitas Dei: Sed B. Virgo meruit de condigno augmentum gratiæ & charitatis: Ergo à fortiori maternitatem Dei. Minor pater. Major verò suadetur ex illo Luca 11. ubi cum mulier quædam extollens vocem dixisset ad Christum, *Beatus venter qui te portavit, & ubera qua suxisti.* subjunxit Christus, *Quin imò Beati qui audiunt Verbum Dei, & custodiunt illud.* Quibus verbis, ut annotat Glossa ibidem, præposuit Christus sanctitatem vitæ, dignitati Matris Dei. Hinc Augustinus libro de sancta virginitate cap. 3. ait: *Beatorum fuit Maria, percipiendo fidem Christi, quam concipiendo carnem Christi.* Et alibi dicit, quod *felicius fuit concipiendo Christum mente, quam ventre.*

Respondeo, negando Majorem, nam esse Matrem Dei est aliquo modo cooperari proximè ad unionem hypostaticam, ministrando scilicet materiam proli concipiendæ, quæ est Deus, ac proinde importat dignitatem quandam infinitam, ut docet S. Thomas 1. p. quæst. 25. art. 6. ad 4. Addo tamen, quod ipsi B. Virgini (loquendo formaliter) fuit magis proficua sua sanctitas personalis, quam dignitas matris; quia per sanctitatem fuit intrinsicè perfecta per plura dona supernaturalia, quod non habuit per maternitatem, nisi casualiter, imò nec physicè, sed solum moraliter; quatenus scilicet congruum erat quod Mater Dei haberet præ cæteris Sanctis plus gratiæ & puritatis, & hoc est quod voluit Christus Luca 11. & Augustinus locis citatis. Addo etiam quod iste consultò non dixit Mariam fuisse digniorem, vel nobiliorem, percipiendo fidem Christi, quam concipiendo carnem Christi, sed beatiorem; quia nimirum gratia, per quam Christum mente concepit, cum esset semen gloriæ, & radix visionis beatificæ, magis immediatè ordinabatur ad ejus beatitudinem, quam maternitas Dei, quæ essentialiter non importat jus & ordinem ad beatitudinem, cum Christus potuerit nasci

Tom. IV.

A ex fæmina peccatrice.

Secunda etiam pars corollarij, quæ asserit B. Virginem de congruo meruisse maternitatem Christi, ex supra dictis colligitur: Nam meritum de congruo, ut supra ostendimus, fundatur in legibus amicitiae, secundum quas congruum est quod amicus amicum exaudiat, quando petit quæ justa sunt: Sed B. Virgo erat inter omnes magis amica Dei, & aliàs est valde probabile, illam instantè orasse Deum, ut Filium suum mitteret in mundum, ad redimendum genus humanum à Dæmonis & peccati servitute, atque ferventiùs & instantiùs quam fecerint alij Patres antiqui: Ergo congruum fuit ut propter ejus orationes, & desideria, non solum mitteret Deus Filium suum in mundum, sed etiam ut faceret illam esse ejus matrem. Unde pulchrè S. Bernardus serm. de aquæ ductu. *Sed quomodo noster hic aqua ductus fontem illum attingit tam sublimem? Quomodo putas, nisi vehementia desiderij, nisi fervore devotionis, nisi puritate orationis? sicut scriptum est: Oratio justj penetrat celos. Et quis justus, si non Maria justa, de qua Sol justitiæ ortus est nobis? Quomodo ergo illum inaccessam attingit majestatem, nisi pulsando, petendo, querendo?*

Confirmatur: Aliqui ex Patribus meruerunt de congruo ut Christus ex ipsis originem duceret, ut supra vidimus de Abrahamo & Davide: Ergo & de congruo meruit ipsa B. Virgo, quod esset illius Mater: etenim omne meritum quod conceditur aliis Sanctis, concedendum est B. Virgini, & in gradu magis perfecto, sicut & in gradu perfectiori fuit amica Dei.

Confirmatur ampliùs: Licet decretum intentionis Christi, & nativitatis ejus ex Virgine, decretum electivum Virginis in Matrem, & meritum ejus præcesserit, ac per consequens ex illius meritis non processerit; decretum tamen executivum Incarnationis Verbi, posterius fuit decreto executivo actuum quibus Beatissima Virgo se disposuit ad maternitatem; Tum quia quæ sunt priora in ordine intentionis, sunt in executionis ordine posteriora; Tum etiam, quia decreta executiva cum ordine executionis objectivo commensurantur: actus verò quibus B. Virgo se ad maternitatem disposuit, in ordine executionis Christum & nativitatem ejus ex Virgine præcesserit: Ergo licet B. Virgo non meruerit Christum, ut spectantem ad ordinem intentionis, meruit tamen nativitatem Christi ex seipsa, prout subest ordini executionis, & decreto executivo.

Accedunt testimonia SS. Patrum, qui uno ore fatentur B. Virginem, ob vitæ sanctitatem, & puritatem eximiam, meruisse concipere Regem cælorum & Dominum: Ambrosius enim lib. 2. de Virginibus: *Maria (inquit) digna exitit ex qua Dei filius nasceretur.* Hieronymus ad Eustoch. de custodia Virginitatis: *Tanta puritatis Maria exitit, ut mereretur effici Mater Filij Dei.* Fortunatus libro de æternis gaudiis.

Virginitas felix, quæ parit digna tonantis; Quæ meruit Dominum progenerare suum.

Alia similia quàm plurima Patrum loca addensat Canisus libro 2. Mar. cap. 16. quæ explicari nequeunt de merito improprie sumpto, nimirum non ut significat actionem dignam premio, sed solum coaptationem quandam & correspondentiam unius ad alterum, in qua significacione canit Ecclesia in benedictione cerei paschalis;

Ppp ij

*O felix culpa quae talem ac tantum meruit habere
Redemptorem!* Non, inquam, in hoc sensu haec
loca interpretari possunt, ut contendit Lorca:
Tum quia licet nomen meriti aliquando ita acci-
piatur, tamen cum ipsum meritum tribuitur vitae
sanctitati, necesse est illud accipere in signifi-
catione propria, de qua nunc agimus. Tum etiam,
quia plures ex SS. Patribus hoc meritum attri-
buunt bonis operibus ipsius B. Virginis, ut patet
ex verbis D. Bernardi supra relatis: meritum au-
tem quod bonis operibus alicujus tribuitur, acci-
piendum est in propria significatione.

DISPUTATIO VIII.

De persona assumente.

Ad quaestionem 3. D. Thomae.

Postquam Sanctus Doctor quidditatem
seu essentiam unionis hypostaticae, & cau-
sas ejus explicavit, incipit agere de duo-
bus extremis ad illam concurrentibus, & primo
de persona assumente, in hac quaestione; deinde
de natura assumpta, in sequenti.

ARTICVLVS PRIMVS.

*Utrum Persona Verbi immediatè & proxi-
mè terminaverit humanitatem assumptam,
ratione subsistentiae absolutae & commu-
nis, vel ratione subsistentiae relativae &
personalis?*

§. I.

*Quibusdam praemissis referuntur sententiae,
& vera eliguntur.*

Ertum est de fide, solam secundam Sanctissi-
mae Trinitatis personam incarnatam esse,
ac proinde illam solam terminare ut quod natu-
ram humanam; sed dissensio & controversia est
inter Theologos, in assignanda ratione formali
primaria terminandi hanc unionem, seu in expli-
cando per quid Verbum primo & formaliter hu-
manitatem terminet, an per subsistentiam abso-
lutam & communem, vel per relativam & per-
sonalem? Supponimus enim ex Tractatu de Tri-
nitate, praeter divinam naturam, & existentiam
ejus, quae est de conceptu illius intrinseco, da-
ri in Deo tres subsistentias relativas; quia dan-
tur tres personae, ut fides docet, nec possunt illae
constitui nisi tribus personalitatibus relativis;
personalitates autem nihil aliud sunt quam subsi-
stentiae in natura intellectuali. Supponimus etiam
praeter subsistentias illas relativas & incommuta-
biles, dari in Deo secundum se considerato, &
ut personis & relationibus praetintellecto, subsi-
stentiam absolutam & essentialem, per quam na-
tura divina per se subsistit, non quidem incom-
municabiliter, eo modo quo personae, sed com-
municabiliter, cujus suppositionis duplex po-
test assignari ratio. Prima est, quia subsistere ut
sic, & ut dicit per se existere, importat perfectio-
nem simpliciter simplicem, subindeque debet
competere naturae divinae secundum se conside-
ratae, & prout personis & relationibus praetintel-

Aligitur. Secunda, quia Deus ut praetintellectus
relationibus & personis, operatur ut quod: v. g.
creat, gubernat, conservat: unde cum operatio-
nes non sint nisi subsistentium, Deus ut sic confi-
deratus debet habere subsistentiam. Quae omnia
in Tractatu de Trinitate late probata sunt, &
ideo hic supponenda, & recolenda, seu breviter
praebanda. His praemissis.

Circa propositam difficultatem triplex versatur
sententia. Prima est Durandi in 2. dist. 1. quaest.
2. existimantis unionem per se & immediatè fa-
ctam esse ad subsistentiam absolutam Dei; me-
diatè autem & secundario ad proprietatem relati-
vam Filij; & ob hanc secundam unionem, quae
personalis est, solam personam Filij fuisse incarna-
tam de facto. In quam sententiam inductus fuit,
quia existimavit proprietates relativas non esse
subsistentiam, seu nullas dari in Deo subsisten-
tias relativas, sed rationem subsistentiae in Deo
esse unicam & absolutam; proprietates vero re-
lativas solum dare incommunicabilitatem.

Secunda fateatur quidem Verbum non termina-
re primario unionem humanitatis, ratione subsi-
stentiae absolutae, praecise & absolutè sumptae,
ut docet Durandus; sed vult eam terminare pri-
mario ratione subsistentiae absolutae, ut modifi-
catae proprietate relativae Filij; ita quod subsi-
stentia absoluta sit ratio formalis terminandi,
ipsa vero relatio, seu personalitas Verbi, solum
conditio sine qua non: eo proportionali modo,
quo potentia generativa in Patre constituitur per
essentiam divinam, quae tamen requirit tanquam
conditionem, relationem paternitatis, per quam
modificatur. Hanc sententiam tribuit Medina
Marsilio, Victoriae, & Soto, eamque sequi te-
nentur, qui non distinguunt realiter in creatis sub-
sistentiam ab existentia.

Tertia, quae est communis in Schola D. Tho-
mae, docet Verbum terminare adaequatè unio-
nem humanitatis, ratione subsistentiae relativae,
seu personalis, per quam constituitur in ratione
personae, atque distinguitur à Patre, & Spiritu
Sancto. Ita Cajetanus, Medina, Nazarius, Al-
varez, Aravius, Joannes à S. Thoma, Cipullus,
& alii ex nostris Thomistis, cum quibus

Dico primo: Ratio formalis & proxima per
quam Verbum Divinum terminavit humanita-
tem, non est ipsa subsistentia absoluta & com-
munis, sed personalitas, seu subsistentia relativa
& personalis, per quam constituitur in ratione
personae distinctae à Patre & Spiritu Sancto.

Probatum primo conclusio ex Concilio Toleta-
no 6. & 11. in confessione fidei, ubi haec veritas
videtur definita, his verbis: *Incarnationem Filij
tota Trinitas operata est, quia inseparabilia sunt
opera Trinitatis, solus tamen Filius formam ser-
vi accepit in singularitate persona, non in unitate
divinae naturae, in id quod proprium est Filij, non
quod Trinitati commune est.* At si humanitas
fuisse primo unita subsistentiae absolutae, falsa esset
propositio negativa Concilij, quae docet Filium
non suscepisse humanitatem in id quod commune
est Trinitati; cum talis subsistentia absoluta, tri-
bus personis communis sit, sicut & natura: Ergo
ut veritas dictae propositionis subsistat, asseren-
dum est, humanitatem non fuisse immediatè
unitam subsistentiae absolutae communi, sed rela-
tivae & personali, per quam Filius constitui-
tur in ratione personae distinctae à Patre & Spi-
ritu Sancto.

Confirmatur ex 6. Synodo generali actione 8.